EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 8. 2020
COM(2020) 378 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o preskúmaniach požadovaných podľa článku 19 ods. 1 nariadenia 2017/852 o používaní ortuti v zubnom amalgáme a vo výrobkoch

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE
o preskúmaniach požadovaných podľa článku 19 ods. 1 nariadenia 2017/852
o používaní ortuti v zubnom amalgáme a vo výrobkoch

1. ÚVOD

Ortuť je toxický prvok, ktorý predstavuje vážne riziko pre životné prostredie a zdravie ľudí. Ľudia sú ortuti vystavení najmä pri konzumácii morských plodov. Ide o silný neurotoxín, ktorý spôsobuje trvalé poškodenie mozgu a obličiek dospelých ľudí a ovplyvňuje vývoj plodu, ako aj vývoj v ranom detstve. Je bioakumulatívny a prostredníctvom potravinových reťazcov a cezhraničného prenosu znečistenia ovzdušia sa šíri po celom svete. Ortuť v ovzduší sa ukladá na zem a vodné útvary.

Medzinárodné spoločenstvo preto ortuť považuje za látku vzbudzujúcu globálne obavy.

V priebehu posledných pätnástich rokov EÚ vypracovala rozsiahlu politiku[1] a legislatívny rámec s cieľom kontrolovať, odstraňovať a ak to nie je možné, znižovať mieru používania ortuti a vystavenia jej pôsobeniu, a tým aj rizika, ktoré predstavuje. Jedným z významných nástrojov EÚ je nariadenie (EÚ) 2017/852 o ortuti (ďalej len „nariadenie“)[2], ktorého predmetom je celý životný cyklus ortuti od primárnej ťažby po konečné zneškodnenie ortuti ako odpadu.

Táto správa sa zaoberá dvomi posúdeniami uskutočnenými Komisiou v súlade s článkom 19 ods. 1 nariadenia, v ktorom sa od Komisie vyžaduje, aby vykonala posúdenie a do 30. júna 2020 predložila správu Európskemu parlamentu a Rade týkajúcu sa:

a) *„potreby Únie regulovať emisie ortuti a jej zlúčenín pochádzajúcich z krematórií;“*

b) „uskutočniteľnosti postupného ukončovania používania zubného amalgámu v dlhodobom horizonte, podľa možnosti do roku 2030, berúc do úvahy národné plány uvedené v článku 10 ods. 3, a pri plnom rešpektovaní zodpovednosti členských štátov za organizáciu a poskytovanie zdravotníckych služieb a zdravotnej starostlivosti;“

c) *„prínosov pre životné prostredie a uskutočniteľnosti ďalšieho zosúlaďovania prílohy II s príslušnými právnymi predpismi Únie, ktorými sa reguluje uvedenie výrobkov s prídavkom ortuti na trh.“*

Zubný amalgám zostáva najrozšírenejším použitím ortuti v EÚ. V nariadení sa už od 1. júla 2018 zakazuje jeho používanie na ošetrenie mliečnych zubov a ošetrenie zubov zraniteľných skupín obyvateľstva, t. j. detí mladších ako 15 rokov a tehotných alebo dojčiacich žien. V súlade s článkom 19 ods. 1 písm. b) nariadenia sa v tejto správe informuje o uskutočniteľnosti postupného ukončenia používania zubného amalgámu v EÚ v prípade všetkých skupín obyvateľstva. Tým Komisia zároveň pokrýva tému emisií ortuti a jej zlúčenín z krematórií.

[1] COM/2005/20 a COM/2010/723.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/852 zo 17. mája 2017 o ortuti a o zrušení nariadenia (ES) č. 1102/2008 (Ú. v. EÚ L 137, 24.5.2017, s. 1).

Právo EÚ v oblasti vnútorného trhu zakazuje uvádzanie (vrátane dovozu)[3] množstva výrobkov s prídavkom ortuti na trh EÚ. V prípade viacerých z nich, nie však všetkých, sa v nariadení zakazuje aj výroba a vývoz. Tento diferencovaný právny rámec pre rôzne výrobky s prídavkom ortuti vyplýva z kontextu medzinárodnej politiky, v ktorom bolo nariadenie prijaté, t. j. z Minamatského dohovoru o ortuti (ďalej len „dohovor“)[4]. V tomto dohovore, ktorý ratifikovala EÚ[5] a veľká väčšina jej členských štátov, sa zakazuje výroba, vývoz a dovoz rôznych výrobkov s prídavkom ortuti. Takže v prípade výrobkov s prídavkom ortuti regulovaných na základe dohovoru sa zákaz ich uvádzania na vnútorný trh EÚ podľa práva EÚ rozširuje o výrobu a vývoz, aby boli splnené požiadavky medzinárodného práva. V súlade s článkom 19 ods. 1 písm. c) sa v tejto správe poskytujú informácie o uskutočniteľnosti a možných environmentálnych prínosoch uplatňovania zákazu výroby a vývozu podľa nariadenia na všetky výrobky, v prípade ktorých je zakázané uvádzanie na trh podľa iných nástrojov práva EÚ, a to aj na tie, na ktoré sa nevzťahuje zákaz podľa dohovoru.

Preskúmania prispievajú k dosahovaniu ambície nulového znečistenia pre netoxické prostredie, ktorá bola oznámená v Európskej zelenej dohode[6].

2. PRESKÚMANIA

2.1. Zubný amalgám a emisie ortuti súvisiace s jeho používaním

Proces preskúmania a konzultácia

Zubný amalgám sa už niekoľko storočí používa ako rekonštrukčný materiál na vypĺňanie dutín spôsobených zubným kazom a na opravu zubných povrchov. Je zliatinou ortuti a ďalších kovov (napr. striebra, cínu a medi).

Komisia zadala konzultantovi vypracovanie štúdie o používaní zubného amalgámu v EÚ. V záverečnej správe tejto štúdie[7] sa uvádzajú základné informácie potrebné na posúdenie technickej a ekonomickej uskutočniteľnosti postupného ukončovania používania zubného amalgámu a dokumentujú sa jeho účinky na životné prostredie.

Štúdia obsahuje informácie o používaní zubného amalgámu a bezortuťových alternatív, dôsledkoch pre organizáciu zdravotníckych služieb v členských štátoch a plánoch postupného ukončovania používania zubného amalgámu, ktoré vypracovali členské štáty podľa článku 10 ods. 3 nariadenia. V rámci rozsiahleho zberu údajov sa preskúmali aj vedecké články a správy a prostredníctvom online prieskumu a rozhovorov sa zbierali údaje z celej EÚ. Na seminári v januári 2020, na ktorom sa zúčastnili odborníci z členských štátov a zainteresované strany (organizácie z oblasti zubného lekárstva, MVO), sa potvrdili predbežné zistenia štúdie a predložili ďalšie informácie na zlepšenie modelovania a záverov.

---

[3] Na účely tejto správy a v súlade s ustanoveniami príslušných nástrojov EÚ: „uvedenie na trh“ je dodávanie alebo sprístupnenie tretej strane za úhradu alebo bezplatne. Dovoz sa považuje za uvedenie na trh.

[4] Znenie Minamatského dohovoru.

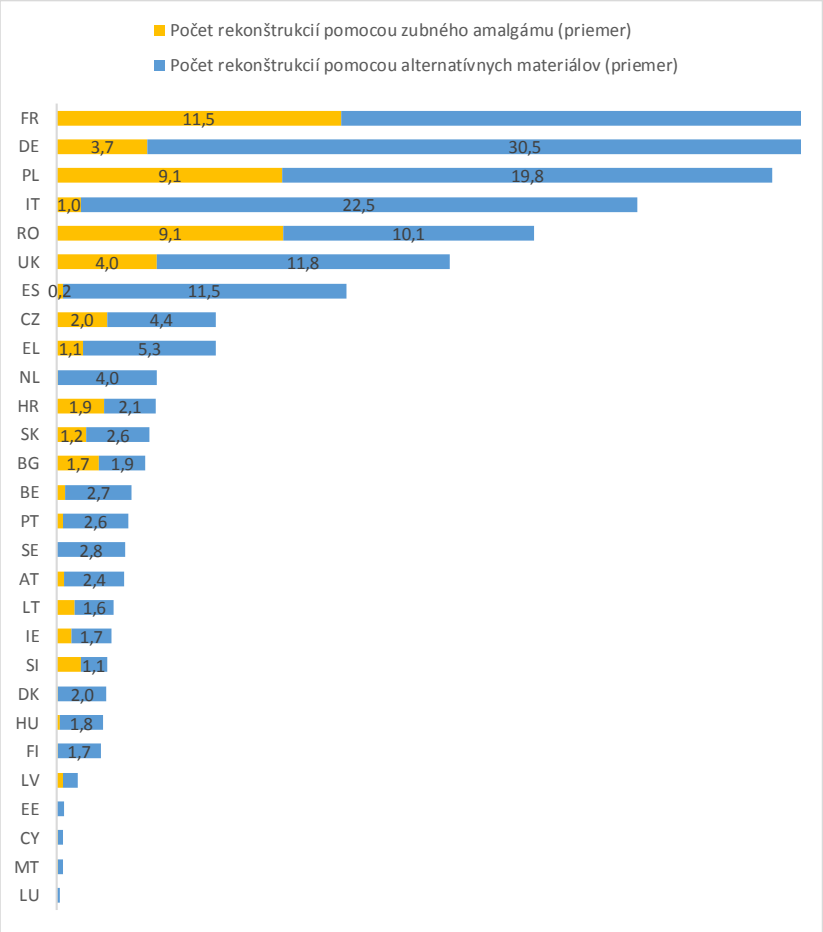
[5] Rozhodnutie Rady (EÚ) 2017/939 z 11. mája 2017 o uzavretí Minamatského dohovoru o ortuti v mene Európskej únie (Ú. v. EÚ L 142, 2.6.2017, s. 4).

[6] Oznámenie Komisie z 11. decembra 2019, *Európska zelená dohoda*, COM(2019) 640 final.

[7] Odkaz na dokument *Study on assessment of the feasibility of phasing out dental amalgam* (Štúdia o posúdení uskutočniteľnosti postupného ukončovania používania zubného amalgámu).

Trendy v oblasti používania zubného amalgámu

Zubný amalgám zostáva najrozšírenejším spôsobom používania ortuti v EÚ. Odhadovaný ročný dopyt po zubnom amalgáme (EÚ28) sa v roku 2018 vyšplhal na 27 – 58 t ortuti. V porovnaní s predchádzajúcim odhadom vo výške 55 – 95 t ortuti ročne z roku 2010 ide o značný pokles približne o 43 %[8]. Podľa odhadov sa v roku 2018 urobilo v krajinách EÚ28 približne 372 miliónov rekonštrukcií zubov. Len v 10 % až 19 % z nich sa použil zubný amalgám. Tento údaj sa však v jednotlivých členských štátoch podstatne líši, ako je to znázornené v grafe 1[9].

Graf 1: Počet rekonštrukcií podľa výplňového materiálu v jednotlivých členských štátoch s priemerným použitím zubného amalgámu (v miliónoch, za rok 2018)

Hlavnými stimulmi klesajúcej miery používania zubného amalgámu sú podľa všetkého zvyšujúca sa informovanosť spotrebiteľov o environmentálnych a súvisiacich nepriamych zdravotných účinkoch zubného amalgámu, ako aj príťažlivejšia estetika alternatívnych materiálov.

Očakáva sa, že bez dodatočných politických opatrení na úrovni EÚ a členských štátov používanie zubného amalgámu od roku 2018 do roku 2030 klesne približne o 70 %. V roku 2030 sa však stále bude používať pomerne veľký objem ortuti, a to približne 8 – 17 t.

8 Bio Intelligence Service (2012), *Study on the potential for reducing mercury pollution from dental amalgam and batteries* (Štúdia o potenciáli znížiť znečistenie ortuťou zo zubného amalgámu a batérií).

9 Pozri poznámku pod čiarou č. 7, ktorá obsahuje okrem iného informácie o rekonštrukciách podľa výplňového materiálu v jednotlivých členských štátoch, cenách bezortuťových alternatívnych materiálov atď.

Ekonomická uskutočniteľnosť

Postupné nahrádzanie zubného amalgámu bezortuťovými materiálmi (ako napríklad kompozitnými živicami, keramikou a skloionomernými cementmi) už prebieha. Prevažná väčšina výrobcov v EÚ (95 %) vyrába bezortuťové materiály, ktoré majú na trhu veľký podiel. Regulačná požiadavka na postupné ukončenie používania zubného amalgámu by zrýchlila klesajúci trend a od výrobcov by vyžadovala zväčšenie objemu výroby alternatívnych materiálov.

V dôsledku zlepšených techník rekonštrukcie zubov pomocou bezortuťových materiálov je cenový rozdiel medzi rekonštrukciami zubov z rôznych materiálov relatívne malý. Okrem toho sa znížil cenový rozdiel medzi zubným amalgámom a bezortuťovými materiálmi. Sociálno-ekonomický vplyv zrýchleného prechodu na bezortuťové výplne na náklady na starostlivosť o chrup sa tak obmedzuje a ekonomický vplyv sa rozdeľuje medzi zubných lekárov, pacientov a systémy úhrad nákladov na zdravotnú starostlivosť.

Vo väčšine členských štátov existuje malý rozdiel v krytí rôznych materiálov z vnútroštátnych systémov zdravotného poistenia.

Záverom možno konštatovať, že zrýchlený prechod na bezortuťové výplne by nemal závažný negatívny vplyv na pacientov, zubných lekárov ani na výrobcov zubných výplní. Môže si však vyžadovať úpravy vnútroštátnych systémov úhrad v členských štátoch, v ktorých existujú veľké rozdiely medzi jednotlivými použitými materiálmi.

Technická uskutočniteľnosť

Vzhľadom na vysokú mieru používania bezortuťových materiálov v celej EÚ možno predpokladať, že veľká väčšina zariadení zubného lekárstva v EÚ už má vybavenie potrebné na bezortuťové rekonštrukcie zubov a že väčšina zubných lekárov, ak nie všetci, ovláda potrebné techniky.

Je dokázané, že bezortuťové materiály majú uspokojivé mechanické vlastnosti, pričom v prípade kompozitných materiálov je potrebná menšia príprava dutiny po zubnom kaze[10] a estetický výsledok je lepší[11]. Na trvácnosť výplne majú vplyv štyri hlavné faktory: materiál, spôsob rekonštrukcie, zručnosti zubného lekára a dentálna hygiena pacienta. Bezortuťové materiály majú v súčasnosti dobrú kvalitu, účinné spôsoby rekonštrukcie sú všeobecne dostupné a na stomatologických fakultách sa potrebné zručnosti vyučujú v čoraz vyššej miere. Vďaka osvete v oblasti verejného zdravia by sa mala naďalej zlepšovať aj dentálna hygiena. Trvácnosť rekonštrukcie zubov by sa tým mala ešte viac predlžovať.

Organizácie zastupujúce zubných lekárov však vyjadrili obavy z nedostatku dostupných informácií o bezortuťových materiáloch, ako aj z bezpečnostného profilu a biokompatibility

[10] Mulligan, S. a kol., *The environmental impact of dental amalgam and resin-based composite materials* (Environmentálny vplyv zubného amalgámu a kompozitných materiálov na báze živice), *British Dental Journal* 224.7 (2018): 542.

[11] Milosevic, Milos. *Polymerization mechanics of dental composites – advantages and disadvantages* (Polymerizačná mechanika zubných kompozít – výhody a nevýhody), Procedia Engineering 149 (2016): 313 – 320.

určitých materiálov, z ktorých niektoré obsahujú bisfenol A (BPA) a nanočastice. Z dostupných vedeckých preskúmaní vyplýva záver, že uvoľňovanie BPA z niektorých zubných materiálov je spojené len so zanedbateľnými zdravotnými rizikami[12] a vystavenie BPA je v rámci prípustného denného príjmu[13]. Tieto závery však vyplývajú z posúdenia rizika BPA z roku 2015 vypracovaného Európskym úradom pre bezpečnosť potravín, ktoré sa v súčasnosti preskúmava.

Environmentálne aspekty

Zubný amalgám spôsobuje značné emisie ortuti do ovzdušia, vody a pôdy.

Emisie do ovzdušia počas životného cyklu zubného amalgámu sa odhadovali[14] na 19 t (2012, EÚ27[15]). Emisie zo stomatologických kliník do vody[16] sa odhadovali na 3 t (2010, EÚ27), pričom sa ešte znížia, keďže v nariadení sa zubným ordináciám stanovuje povinnosť zabezpečiť si odlučovače zubného amalgámu s vysokou úrovňou zachytávania.

Prítomnosť ortuti v odpadových vodách je problematická pre zvyšky (kal) z čistiarní komunálnych odpadových vôd. V závislosti od druhu úpravy odpadovej vody môže ortuť skončiť v kale z čistiarní odpadových vôd. Emisie ortuti zo zubného amalgámu do pôdy odhadované na úrovni 8 t (2010, EÚ27) sú primárne dôsledkom rozširovania kalu na pôde. V smernici 86/278/EHS o používaní splaškových kalov v poľnohospodárstve[17] sa stanovujú limitné hodnoty koncentrácie ťažkých kovov vrátane ortuti.

Postupným ukončením používania zubného amalgámu by sa napokon odstránili tieto emisie, ako aj ich podiel na množstve ortuti v životnom prostredí, čo by viedlo k zvyšovaniu prínosov pre životné prostredie a zdravie. Prispelo by to aj k plneniu akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo[18], v ktorom sa vyzýva na lepšie čistenie odpadových vôd a preskúmanie smerníc o čistiarenskom kale, aby sa mohli postupy obehového hospodárstva uplatňovať aj pri nakladaní s odpadovými vodami a kalom.

Emisie ortuti a zlúčenín ortuti z krematórií

Emisie ortuti a zlúčenín ortuti z krematórií sú pretrvávajúcim zdrojom emisií do ovzdušia v dôsledku používania zubného amalgámu. V roku 2018 sa odhadovali približne na úrovni 1,6 t. Očakáva sa, že približne do roku 2025 zostanú na podobnej úrovni a potom sa znížia. Dôkazová základňa je však slabá a na zlepšenie týchto odhadov je potrebné vyvinúť ďalšie

---

12 SCENIHR 2015. *Scientific opinion on the Safety of Dental Amalgam and Alternative Dental Restoration Materials for Patients and Users* (Vedecké stanovisko k bezpečnosti zubného amalgámu a alternatívnych materiálov na rekonštrukciu zubov pre pacientov a používateľov).

13 *Bisfenol a i dentala material socialstyrelsen*, 2015.

14 BIO Intelligence Service (2012), *Study on the potential for reducing mercury pollution from dental amalgam and batteries* (Štúdia o potenciáli znížiť znečistenie ortuťou zo zubného amalgámu a batérií).

15 Nezahŕňa Chorvátsko, ktoré vstúpilo do EÚ v roku 2013.

16 Ortuť prechádza zo stomatologických kliník cez čistiarne odpadových vôd. Používané čistiace technológie dosahujú rôznu účinnosť odstraňovania a ortuť rovnako ako ostatné ťažké kovy nedegraduje, ale sa adsorbuje v kale. (Pistocchi a kol. 2019; Hargraeves a kol. 2016).

17 Smernica Rady 86/278/EHS z 12. júna 1986 o ochrane životného prostredia a najmä pôdy pri použití splaškových kalov v poľnohospodárstve (Ú. v. ES L 181, 4.7.1986, s. 6).

18 Oznámenie Komisie: *Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu*, COM(2020) 98 final z 11. 3. 2020.

úsilie, ako aj zohľadniť dramatický vplyv krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 z hľadiska strát na životoch.

V súčasnosti neexistuje na úrovni EÚ žiadna požiadavka na inštaláciu technológií na znižovanie emisií v krematóriách. Len v dohovore OSPAR[19], ktorého zmluvnými stranami je EÚ a 11 jej členských štátov, sa uvádzajú najlepšie dostupné techniky na prevenciu a reguláciu emisií ortuti z krematórií v rámci jeho právne nezáväzného odporúčania 2003/4.

Ďalší postup

Postupné nahrádzanie zubného amalgámu bezortuťovými materiálmi sa uskutočňuje bez zásahov z oblasti politiky, keďže pacienti vo všeobecnosti a čoraz častejšie aj zubní lekári uprednostňujú bezortuťové výplne. Očakáva sa však, že bez legislatívneho opatrenia sa v nadchádzajúcich rokoch napriek tomu bude používať značné množstvo zubného amalgámu. Súvisiace environmentálne a zdravotné problémy vyplývajúce zo súčasného používania zubného amalgámu vrátane značných emisií ortuti do ovzdušia tak budú pretrvávať dlhšie.

Postupné znižovanie miery používania a ukončovanie používania zubného amalgámu si vyžaduje vyriešenie množstva problémov, ako napríklad lepšie pochopenie konkrétnych zdravotných stavov, v prípade ktorých má byť použitie zubného amalgámu naďalej povolené, zvyšovanie informovanosti o dostupných bezortuťových materiáloch a získanie ďalších údajov o emisiách ortuti v súvislosti s používaním zubného amalgámu.

2.2 Výrobky s prídavkom ortuti

Právo EÚ a medzinárodné právo o uvádzaní výrobkov s prídavkom ortuti na trh a obchodovaní s nimi

V oblasti regulácie obsahu ortuti vo výrobkoch uvádzaných na trh, a to aj v dovážaných výrobkoch, patria právne predpisy EÚ k najkomplexnejším na svete[20]. Majú dva ciele: chrániť zdravie ľudí a životné prostredie a zabezpečovať dobré fungovanie vnútorného trhu.

Patria k nim smernica 2011/65/EÚ, ktorou sa obmedzuje obsah ortuti v elektrických a elektronických zariadeniach[21], smernica 2006/66/ES, ktorou sa reguluje obsah ortuti v batériách[22], a nariadenie (ES) č. 1907/2006, ktorým sa zakazuje uvádzanie určitých neelektronických meracích zariadení s prídavkom ortuti na vnútorný trh EÚ bez ohľadu na obsah ortuti[23]. Úplný zoznam príslušných právnych predpisov je k dispozícii v správe

19 Dohovor o ochrane morského prostredia severovýchodného Atlantiku, OSPAR.

20 Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

21 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/65/EÚ z 8. júna 2011 o obmedzení používania určitých nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach (Ú. v. EÚ L 174, 1.7.2011, s. 88).

22 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/66/ES zo 6. septembra 2006 o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch, ktorou sa zrušuje smernica 91/157/EHS (Ú. v. EÚ L 266, 26.9.2006, s. 1).

23 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 z 18. decembra 2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry, o zmene a doplnení smernice 1999/45/ES a o zrušení nariadenia Rady (EHS) č. 793/93 a nariadenia Komisie (ES) č. 1488/94, smernice Rady 76/769/EHS a smerníc Komisie 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES (Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1).

o posúdení vplyvu[24], ktorú Európska komisia vypracovala v roku 2016 v rámci prípravy legislatívneho návrhu nariadenia.

Na medzinárodnej úrovni sa v dohovore zakazuje výroba, dovoz a vývoz výrobkov s prídavkom ortuti uvedených v jeho prílohe A (časť I).

Platí teda, že kým v právnych predpisoch o vnútornom trhu EÚ sa všeobecne zakazuje iba uvádzanie výrobkov s prídavkom ortuti na trh EÚ, v dohovore sa zakazuje aj ich výroba, dovoz a vývoz. Na účely dodržania dohovoru sa preto nariadením dopĺňajú právne predpisy o vnútornom trhu EÚ aj o zákaz výroby a vývozu výrobkov uvedených v dohovore.

Tento odlišný prístup k výrobkom s prídavkom ortuti na základe práva EÚ a medzinárodného práva je dôvodom, pre ktorý zákonodarca EÚ požiadal Komisiu o vypracovanie tohto preskúmania.

Cieľ preskúmania

Cieľom tohto preskúmania je identifikovať environmentálne a ekonomicky najefektívnejší spôsob znižovania objemu a odstraňovania výrobkov s prídavkom ortuti z medzinárodného trhu.
Možné sú dva hlavné prístupy:

a) jednostranný zákaz výroby všetkých výrobkov s prídavkom ortuti v EÚ, ktoré je zakázané uvádzať na trh EÚ, a ich vývozu z EÚ. To sa dosiahne doplnením týchto výrobkov do prílohy II k nariadeniu;
b) dohoda na celosvetovej úrovni o zákaze ďalších výrobkov. To by sa dosiahlo v dvoch krokoch: i) rozšírením zoznamu výrobkov s prídavkom ortuti v prílohe A k dohovoru a ii) začlenením tohto rozšírenia v prílohe II do nariadenia.

Možné environmentálne prínosy týchto prístupov sa rozoberajú ďalej.

Jednostranný zákaz výroby a vývozu zo strany EÚ

V rámci postupu spolurozhodovania o nariadení sa diskutovalo o možných vplyvoch širšieho jednostranného zákazu výroby a vývozu zo strany EÚ. Komisia predložila prvotné posúdenie v uvedenej správe o posúdení vplyvu priloženej k návrhu. Počas postupu spolurozhodovania bola táto správa doplnená o informačný dokument obsahujúci zhrnutie ďalšieho posúdenia uskutočneného s podporou konzultanta[25], ktoré sa týkalo niektorých batérií, neelektronických meracích zariadení a svetelných zdrojov. Tento informačný dokument Komisia poskytla Európskemu parlamentu a Rade a zverejnila ho. Závery:

a) batérie a neelektronické meracie zariadenia, ktorých uvádzanie na vnútorný trh EÚ nie je povolené, sa v EÚ vyrábajú v minimálnej miere, ak vôbec. Uplatnenie navrhovaného zákazu výroby a vývozu týchto výrobkov by preto nemalo priamy environmentálny prínos ani ekonomický vplyv;

[24] SWD(2016) 17, pozri prílohu VI.
[25] COWI & ICF (2017).

b) situácia je však odlišná v prípade určitých ortuťových svetelných zdrojov, ktoré sa v EÚ vyrábajú a z EÚ vyvážajú, najmä halofosfátových svetelných zdrojov. Ak sa nebudú z EÚ vyvážať, dopyt v tretích krajinách sa v dôsledku cenového rozdielu medzi ortuťovými svetelnými zdrojmi a bezortuťovými alternatívami nezmení. Výrobcovia z tretích krajín by navyše zvýšili dodávky, aby uspokojili dopyt. Takže uplatnenie navrhovaného zákazu vývozu na tieto ortuťové svetelné zdroje, po prvé, môže mať nepriaznivý vplyv na životné prostredie v dôsledku zvýšenia globálnych emisií ortuti výrobcami z tretích krajín, na ktorých by sa nevzťahovala taká prísna regulácia znečisťovania ovzdušia ako v EÚ, a, po druhé, ovplyvnilo by približne 8 % odvetvia svetelných zdrojov v EÚ, čo by sa prejavilo na pracovných miestach a príjmoch.

Na základe tohto posúdenia začlenil zákonodarca do nariadenia zákaz vývozu vzťahujúci sa na dotknuté batérie, neelektronické meracie zariadenia a niekoľko druhov svetelných zdrojov, nie však na halofosfátové svetelné zdroje. Komisia si objednala vypracovanie štúdie o výrobkoch s prídavkom ortuti a ich alternatívach[26].

Hlavnou výzvou, ktorú musel zhotoviteľ štúdie vyriešiť, bol nedostatok informácií o trhoch s výrobkami s prídavkom ortuti v tretích krajinách. Toto preskúmanie sa preto obmedzuje na kvalitatívne posúdenie environmentálnych prínosov na základe rovnakých úvah ako uvedený informačný dokument Komisie. Kým bude existovať medzinárodný dopyt, výrobcovia z tretích krajín budú pravdepodobne zvyšovať objem výroby, aby uspokojili dopyt, ktorý sa už neuspokojuje vývozom z EÚ. Environmentálny vplyv jednostranného zákazu vývozu z EÚ je preto neistý. Mohol by byť pozitívny, keby mal za následok zníženie používania ortuti v celosvetovom meradle. Ak sa však zvýšia emisie z pravdepodobne menej kontrolovaných výrobných závodov v tretích krajinách, vplyv by mohol byť negatívny.

Globálny zákaz podľa dohovoru a ďalší postup

V čase prijatia nariadenia Komisia uviedla, že *„je odhodlaná podporovať pokračujúcu spoluprácu v súlade s dohovorom a pod podmienkou dodržania príslušných politík EÚ, pravidiel a postupov s cieľom zmenšovať rozdiely medzi právom EÚ a ustanoveniami dohovoru“*.

Odvtedy pokročila v rokovaniach o preskúmaní zoznamu výrobkov regulovaných dohovorom. V článku 4 ods. 8 dohovoru sa vyžaduje, aby konferencia zmluvných strán do augusta 2022 preskúmala prílohu A. Konferencia zmluvných strán začala toto preskúmanie na svojom treťom zasadnutí[27] a vyzvala zmluvné strany, aby predložili informácie, ktoré bude analyzovať skupina odborníkov. Na základe toho zmluvné strany navrhnú zmeny prílohy A, ktoré sa posúdia na štvrtom zasadnutí konferencie zmluvných strán (november 2021).

EÚ zohráva pri tomto preskúmaní vedúcu úlohu. Na základe uvedenej štúdie o výrobkoch s prídavkom ortuti a ich alternatívach predložila EÚ sekretariátu dohovoru rozsiahly príspevok k procesu preskúmania[28]. Komisia pripraví na začiatku roka 2021 návrh zmien

[26] Odkaz na záverečnú správu.
[27] Rozhodnutie MC-3/1.
[28] Príspevok EÚ na štvrté zasadnutie konferencie zmluvných strán týkajúci sa príloh A a B (2020).

prílohy A k dohovoru, ktoré navrhne EÚ. Primárne sa budú zameriavať na odstraňovanie rozdielov medzi *acquis* EÚ a dohovorom.

Tieto dodatočné informácie, ktoré by sa mali sprístupniť ako súčasť práce medzinárodnej skupiny odborníkov, umožnia nielen lepšie posúdiť uskutočniteľnosť zákazu podľa medzinárodného práva, ale aj lepšie pochopiť vplyv možného jednostranného zákazu výroby a vývozu týchto výrobkov zo strany EÚ.

4. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

Ortuť sa stále používa a naďalej spôsobuje znečisťovanie, ktoré ovplyvňuje zdravie ľudí a životné prostredie na celom svete, a to najmä kontamináciou potravinového reťazca. EÚ preto už viac ako desať rokov úspešne presadzuje na úrovni EÚ aj na medzinárodnej úrovni ukončenie jej používania a znižovanie jej emisií do životného prostredia.

Z uskutočneného preskúmania jednoznačne vyplýva, že postupné ukončenie najrozšírenejšieho zostávajúceho spôsobu používania ortuti v EÚ, teda zubného amalgámu, je technicky aj hospodársky uskutočniteľné do roku 2030. Komisia preto v roku 2022 predloží Európskemu parlamentu a Rade legislatívny návrh na postupné ukončenie používania zubného amalgámu. V rámci prípravných prác sa posúdi, či sú potrebné sprievodné opatrenia, akými sú napríklad znižovanie emisií ortuti v súvislosti s používaním zubného amalgámu a zlepšenie dostupnosti informácií o bezortuťových zubných výplniach.

Okrem nepretržitého úsilia v oblasti postupného ukončenia uvádzania výrobkov s prídavkom ortuti na vnútorný trh EÚ sa bude EÚ aktívne zúčastňovať na medzinárodných rokovaniach o rozšírení zoznamu výrobkov s prídavkom ortuti regulovaných podľa dohovoru. Hlavným cieľom bude pridať do prílohy A k dohovoru výrobky s prídavkom ortuti, ktorých uvádzanie na vnútorný trh EÚ je zakázané. Vzhľadom na dosiahnutý pokrok Komisia posúdi potrebu ďalšieho úsilia na úrovni EÚ s cieľom zakázať prostredníctvom zmeny prílohy II k nariadeniu nielen uvádzanie na trh, ale aj výrobu a vývoz určitých výrobkov s prídavkom ortuti.

Týmito iniciatívami sa prispeje k dosahovaniu ambície nulového znečistenia pre netoxické prostredie v rámci Európskej zelenej dohody.